

viši so taki kraji, okoli katerih so homci in berda obrašene. Naj bi — je sklenil gospod govornik — kmetijska družba kakorkoli pripomogla, da bi se Golovec zasadil z drevjem ali sicer predelal v rodoviten svet. Na to je župana-naměstnik gosp. Gutman povedal, da vès Golovec, kateri je lastnina ljubljanskega mesta, je po sklepu mestnega odbora že razmerjen, da se bode na drobno prodal; prodaj overa le pritožba nekterih posestnikov iz Poljan in Štepanove vasi, kateri si domišljujejo, da imajo pravico do pašin na Golovcu; dokler ni te pravde konec, se ne more nič storiti. Mestni ekonom gosp. Podkrajšek je poterdil vse to in zraven še upanje razodel, da bode te pravde menda kmali konec, ker lastnoročno od cesarja Karla VI. 29. novembra 1725 podpisano pismo potrjuje, da je ljubljanska mestna gosposka Golovec od vicedoma, čigar lastnina je nekda bil, kupila. Zbor, ki je g. Eisel-nov predlog glasno poterdil, je naposled na nasvèt gosp. dr. Ahačičev sklenil sledeče: „naj družba kmetijska mestnemu magistratu željo razodene, da bi, koj ko bode imenovane pravde konec, se Golovec v rodoviten stan predelal.“ (Dl. sl.)

Za domače potrebe kaj.

(Kozarci ali glaži, steklenice ali flaške in vsako drugo pitno steklo, Trinkgläser i. t. d.) se očedijo najbolje, če se vodi, s katero se imajo izmiti, prilije nekoliko solne kisline (Salzsäure); na en bokal vode je dovelj 12 kapljic kisline. Kislina odpravi posebno apno, ki se tako rado glažev prime. Tudi šipe na oknih se očedijo s to vodo prav dobro. — Morebiti s tem svetom, ki smo ga povzeli iz „Allg. d. Telegr.“, vstrežemo marsikteri gospodinji ali gospodarju.

Slovensko-horvaška povest o Čehu, Lehu in Mehu.

Spisal Davorin Terstenjak.

Španjolske Iberce, katerih slab ostanek še so današnji Baski, ima učeni Pott,¹⁾ da se poslužim njegovih besed, za: „allerältesten Grundstock europäischer Bevölkerung“ — za: „Urgestein, auf welchem sich Kelten, Germanen und Slawen auflagerten.“

V ibersko pleme spadali so tudi italški Ligurci,²⁾ in pa Ambroni, kateri so v severni Evropi stanovali, in s Kymbri združeni okoli 100 pred Krist. rojstvom planili v Italijo.

Da so ti Ambroni bili sorodni z Liguri, vidimo iz Plutarcha,³⁾ kateri piše, da so italški Liguri razumeli jezik Ambronov in da so se Ambroni nekda tudi Liguri veleli. Iberske rodice nahajamo v starem svetu še tudi kraj virov Rhodana na podnožji visoke Furke, in Dionys Halikarnaski pozivajoči se na Katona piše, da so ti rodice iz stare Grecije že davno pred bojem trojanskim se izselili.⁴⁾

Arndt in Rask⁵⁾ sta iberski jezik imela za sorodnega s finskim, tudi J. Grimm⁶⁾ in pa ostroumni Pott imata prav, ako terdita, da v jeziku Baskov ne nahajamo nikakošnega finskega življa.

Ni še dognano, v kakšno rodbino jezikov iberski jezik spada, in odkod je ibersko pleme prišlo.

Prof. dr. Lücken⁷⁾ misli, da so Iberi iz pervega v zapadni strani severnoiztočne Azije prebivali, in od finskotartarskih rodov proti zapadu bili pretirani,

¹⁾ Pott, „Ungleichheit menschlicher Rassen“ stran XXVIII. ²⁾ V jeziku Ligurcov se je kupec velel sigyn. ³⁾ Plutarch „Vita Marii“, cap. 19. ⁴⁾ Dionys. Halikarn. I, 9. Steph. Byzant. in voce *Ροαα*, Ritter „Vorhalle“ str. 387. ⁵⁾ „Ueber den Ursprung altnordischer Sprachen“ str. 112. ⁶⁾ J. Grimm „Gesch. der deutschen Sprache“ str. 9, str. 255. ⁷⁾ Lücken, v časopisu „Natur und Offenbarung“ II. Band, 12. Heft str. 569.

in sicer proti Kaukazu, kjer so v starem času tudi Iberi stanovali.

Iz stanovališč bi jih prè Kelti v Hišpanijo bili pregnali, ena betva pa bi se prè proti iztoku bila v Ameriko obrnila bila.

Lücken tudi meni, da je iberski jezik podobniši amerikanskemu, kakor kateremu drugemu, in da aglutinacialjska sostava (system) in gramatiška vlastovitost iberskega jezika tudi to potrjuje.

Iberski rodice bi toraj tudi nekda prebivali bili na ilirskem polotoku; po takem bi se vendar razjasnoval nearjanski del v jeziku današnjih Škipetarjev. *)

Dnešnje Škipetarje razun Potta vsi kritični preiskavci, kakor: Hahn, Fallmeyer, Xylander itd. imajo za odlomek starih Illyrov, in terdijo, da so Makedonci in Illyri bili soplemeniki, akoravno že Polybi pravi, da se je staroilirski jezik od makedonskega do razumljivosti ločil.¹⁾

Te Škipetarje, menim jaz, da so zmes ibersko-ilirskega rodú, kateri se je, kakor smo gori po Katonu čuli, davno pred trojanskim bojem iz Grecije izselil proti helvetskimi planinam.

Da je na ilirskem polotoku v starem svetu pleme nearjansko stanovalo rudeče barve, — sem že na drugem mestu omenil pozivaje se na Aristotela in njegovega komentatorja Julia Firmika.²⁾

Dalje še Tacit³⁾ izročuje, da so tudi britanski Siluri bili soplemeniki Iberov, in ta okolščina bi nam spet razjasnovala prikazen, zakaj tudi v narečjih, ktere imamo za ostanjke keltskega jezika, nahajamo poleg večine arjanskega še nearjanski živelj.

Ibersko pleme je toraj v starem svetu bilo raztrošeno v okrožji Kaukaza, na ilirskem polotoku, v okrožji helvetskih planin, v okrožji Pyrenej, v okrožji Visle in v Britanii.

Pervi arjanski naseljenci v južni Evropi so Gerkolatinci in sicer na ilirskem in italškem polotoku; v zapadu Evrope pa Kelti.

Gobinau⁴⁾ meni, da so za Kelti se izselili iz Azije Slovani, in da so že najmanj 4000 let v Evropi. Po takem so mogli pozneje Germani skoz Slované predreti, kar pa ni verjetno.

Gotovo so Germani pred Slovani prišli v Evropo, in za Germani še le Slovani. Kar Schleicher in Hanuš terdita, da še le v Evropi se je počela razkolitev v Germane in Slované, to se ne dá dokazati.

Verske ideje starih Slovanov se bolj ujemajo z gerskimi in staroindiškimi, kakor s starogermanskimi, in ta okolščina se tudi ne sme prezirati v prašanji: ali sta ta dva naroda v starem času tako ozko bila združena, kakor Schleicher in Hanuš mislita.

Slovani so v predzgodovinski dōbi obsedli pokrajine med Karpati in jadranskim morjem, o ravno tajisti dōbi so utegnili Traki v Evropo priti.

Še le za obema narodoma — Slovani in Traki so prišli Sarmati in Skythi v Evropo. Da ta naroda ni sta bila slovanska, kakor še nekteri slovanski pisatelji zmiraj mislijo, potrjuje zgodovina in jezik teh obojih.

Čudno se mi zdi mnenje, ki ga terdijo nekteri učeni možje, kakor Šembera⁵⁾ in naš Poženčan⁶⁾, da Sarmati so bili Slovani, in da v imenu Sarmat tiči ime Serb.

*) Vendar jezik dnešnjih Škipetarjev ima v večini arjanske življe, kakor tudi dosti prejetih in od Gerkov, Slovanov in Turkov izposojenih besed. Pis.

¹⁾ Hahn, „Albanesische Studien“ str. 228. ²⁾ Glej „Novice“ str. 34 leta 1855. ³⁾ Tacit. Agricola 11. ⁴⁾ Gobinau „Essai sur l'inegalité des Races humaines“ III, 11. ⁵⁾ Šembera v svojem najnovejšem spisu: „Dějini řeči a literature českoslov.“ ⁶⁾ Poženčan v lanskim „Novicah.“ Bil bi na gosp. Poženčanov odgovor bil spet poslal odgovor, al uredniki časopisov se bojijo polemike. Hočem v svojih bukvah to reč obsirniše pretresevat.

Sarmati so „soboles Medorom“, česar so stari pisatelji dobro bili podučeni. Mi imamo zadosti jezikoslovnih zakladov starih Medov; prosim vsakega, naj jih prebere, in prepričal se bode, da je jezik starih Medov različnejši od staroslovanskega, kakor gotiški od staroslovanskega. Celó glasniške postave (Lautgesetze) so posebne, in očitno dokazujejo različnost obojih jezikov. Kadar so Sarmati leta 1455 pred Krist. do Tanaisa prišli, so že Slovani gotovo kakih 400 let prej v Evropi stanovali.

Kdor na jezikoslovne in zgodovinske dokaze ne porajta, naj primerja običaje, način življenja in značaj starih Sarmatov z onim starih Slovanov.

Sarmati niso zidali mest, ne hramov, vse svoje žive dni so prebivali na konjih in kolah.¹⁾

Sarmatski Alani niso poznali poljedelstva, in klasiki pišejo od njih, da „ferino more vescuntur.“ Sarmatskim ženam so že hitro po porodu desni sisek odrezali, da so ložej lok nastavljal.

Sarmati so bili γυναικατονομοι²⁾, in poznana je sarmatska junakinja Amage.

Jeli „Amage“ slovansko ime v obliki?

Ni prostora vse vlastovitosti Sarmatov tukaj naštevati; že te bodo vsakega prepričale, da niso ednake s staroslovanskimi običaji.*)

Sarmate Limigantes pa imeti za očake današnjih Lemkov v sandečkem okrožji, kakor se našemu verlemu Poženčanu dopada, ne bode nikdar obveljalo.

Šafařík³⁾ sam pravi: „Wären diese Namen (Arca- ragantes in Limigantes) nicht wahrscheinlich zusammengesetzte, so würde ich vermuthen, dass der Name der Limigantes mit dem heutigen Lemker im Sandezer Kreise Galiziens verwandt sei.“ Tudi Muchar je proti temu mnenju pisavši: Man wollte behaupten, die Sarmaten (limigantes sarmatae) seien damals (leta 344) in die Gegenden der Save, Drave, San, in das Steirerunterland und in das südliche Kärnten, oder doch gewiss in das heutige Krain (Sarmatae limigantes, Krajni als Gränzsarmaten) versetzt, und mit diesen seien die ersten slawisch-windischen Bewohner in die bezeichneten Landstriche eingeführt worden. Diese Vermuthung jedoch ermangelt alles historisch-festen Grundes, und widerspricht dem wörtlichen Sinne der alten Nachrichten, der vielfachen Zertheilung und Zerstreuung jener geringen Anzahl von Sarmaten der klugen Politik des K. Constantinus und den damaligen Zeit- und Ortsverhältnissen der Länder und Bewohner an und auf den juli-schen und norischen Alpen (Gesch. der Steiermark I, 295).

Pervlje bi se misliti dalo na Tacitove⁴⁾ Lemovii, kateri se v družbi Rugijev imenujejo, kakor pa na Limigantes. Ti Lemovii pa so bili nemško pleme in bi utegnili o času preseljevanja nemških ljudstev se v Galiciji naseliti, in tako ime tukaj zasaditi.

Iz imena Limigant rusinski jezik ne bode nikdar stvaril oblike Lemk.

Od leta 360—335 pred Krist. so se na obalih jadranskega morja začeli naseljevati Kelti pridši iz Galije. Kakor zagojzda so se vrinili v pokrajino med Moravo in

Uno ležečo, in so brez dvombe Dalmatom sorodne Japade porinili do virov Kolpe, pa tudi po takem silno tišali panonske Slovence proti Karpatom.

Ker rimski pisatelji terdijo, da so prišelci Kelti kervave boje s sosednimi narodi imeli, in ker sosedni narodni so bili proti iztoku Traki, proti severu pa Panonci, je tedaj gotovo keltski meč tudi Slovence ranil.

Panonci imajo nekteri zgodovinopisci za Trake,*), drugi pa za Illyre. Mislim, da sem v svojih raznih člankih do belega dokazal slovenskost Panoncov. Imena mest panonskih, kakor: Solva, Petov, Sisek (Siscia) itd. nimajo ne ilirskega ne traškega značaja. Božanstva: Jarmog, Labur, Sedat itd. so slovanske, kakor obilo osebnih imen na kamenih rimskih v Panoniji izkopanih.

(Dalje sledi.)

Potovanje po izhodnem ali po jutrovih deželah v letu 1857.

Spisal Mihael Verne.

XXX.

Véliko saboto sem šel že zgodej mestno okolico natančneje ogledavat. Postrežljivi pater Andrej pelje mene in še nekatere tovarše po raznih ozkih nesnažnih ulicah proti izhodu iz mesta na oljsko goro. O podnožji griča Akri ali Akra pridemo k mestnim vratam svetega Štefana memo nekdanjega Pilatovega poslopja, ki je sedaj deloma vojašnica, deloma pa stanovališče poglavarja jeruzalemskega. Blizo teh vrat se vidi v mestu še Betezda, to je, tista čudovita kopel, okrog ktere je bilo pet lepih velikih lop, polnih bolnikov, ki so kipenja in plivkanja vode pričakovali. Angelj Gospodov je hodil namreč o svojem času v kopel, in vsakikrat je voda skipela, in kdor je o tem skalenji in kipenji vode prvi v kopel stopil, je ozdravel svoje bolezni, naj si je bila že kakoršna koli. Tudi dobrotljivi Zveličar naš je nek dan ta lepi vodnjak ogledoval in pri njem, kakor beremo v svetem pismu, velik čudež storil. Bil je tū namreč nek človek, ki je bil že 38 let bolan. Sin Božji mu veli prijazno: ali hočeš ozdraveti? Bolnik pa žalostno odverne: Gospod, nimam človeka, da bi me, ko voda skipí, v kopel djál; prej pa, ko sam van-jo pridem, je že kak drug v nji. Jezus pa mu pravi: Ustani, vzemi posteljo in pojdi. In po 38 letni bolezni je mož hipoma zdrav, vzame posteljo na ramo, ter gré. — Nekdanjih lepih lóp ni več najmanjšega sledú, podolgasti čveterovoglati vodnjak pa se še vidi, in je le na izhodnem koncu z mnogoverstno šaro že nekoliko zasút.

Ko iz mesta pridemo, smo na enkrat med zgol grobovi nad Jozafatovo dolino, ono dolino, ki obuduje v človeku žalostne strašne misli — misli na smert, na ustajenje, na poslednjo sodbo, na dan serda in nadloge in revšine, na dan zlo velike bridkosti; zakaj prišla bo ura, ko bodo vsi, ki so v grobih, slišali glas Sina Božjega, in bodo ustali in vidili sina človekovega pridšega v oblakih z veliko močjo in častjo. In zbrali se bodo pred njim vsi ljudje, in ločil jih bo na desno in na levo, kakor ločuje pastir ovce od kozlov.

Da judje in kristjani občno sodbo verujejo, izhaja gotovo iz razodenja Božjega, in da imajo ravno Jozafatovo dolino za občno sodnišče, izhaja posebno iz besed Joela preroka (cap. III. v. 2.), ki pravi: „Zbral bom vse narode, in peljal jih bom v dolino Jozafat, in sodil jih bodem nad Izraelom ljudstvom svojim in dedšino svojo.“ — Kako

¹⁾ Mela, III, 4. Tacit. Germ. can. 46. ²⁾ Scymn. Chius, vers. 141. ³⁾ „Slaw. Alterthümer“ I, 344. ⁴⁾ Tacit. Germ. 43. Ali je morda zaostalo keltsko in bi imelo parallelo v galskih Lemovici ali Lemovices? primeri: Caesar, „bell. gall.“ 8, 46. Strabo 4. Ptolom. 2, 7, 10. Saj je historiško gotovo, da so v okrožji Karpatov tudi za Strabona stanovale betve Keltov.

*) O običajih Sarmatov naj se bere: Dionys. Perieg. 308. Ammian Marcele XXXI, 2. Strabo VII, 312. Herodot IV, 116, 117 itd. Od Jazygov je historiško gotovo, da so bili Sarmati. Dio Cass. (71, 16) nam je zapisal ime njihovega kralja Vanadaspes. To je vendar čisto medoperziško ime.

*) Noben klasikar ne terdi, da bi stari Traki kadaj čez Dunaj do gornje Save in Drave, do Rabe in Mure bili segali. Za trojanskih bojev so stanovali v zemlji južno od Iteja, ktera je proti iztoku od Ponta proti jugu od Propontide obmejena, in ktera je proti zapadu do Makedonie segala. Ilias, 2, 844. 4, 520. 5, 462 itd.

Vovk, tehant v Radoljci, gosp. Janez Kuralt, fajmošter v Mengšu, gosp. Janez Majnik, fajmošter v Žiréh, gosp. Jožef Bevk, fajm. na Križni Gori, gosp. Jožef Rudež, grajšak v Ribnici, gosp. Matija Koren, posestnik v Pladini, gosp. Janez Kapelle, grajšinski oskerbnik v Metliki, gosp. Konrad Loker, fabrikant v Kranji; — razun teh podružničnih predstojnikov še sledeči gospodje:

Gospod Juri Pajk, posestnik v Ljubljani, gospod dr. Jožef Orel, c. kr. notar v Ljubljani, gosp. Janez Zalokar, dosluženi fajmošter in oskerbnik družbenega verta v Ljubljani, gosp. Jožef Zalar, posestnik v Ljubljani, gosp. Janez Brence, takrat kaplan v Komendi, gosp. Karl Hojkar, oskerbnik Šneperske grajšine.

Tudi gosp. Andrej Brus — je sklenil dr. Bleiweis — mi je v vseh za dunajsko razstavo potrebnih delih tako neutrudljivo pomagal in je razstavo naših reči na Dunaji tako marljivo opravil, da bi prav bilo, da bi zbor tudi njemu pohvalno pismo podal.

Zbor je poterdil, kar je dr. Bleiweis nasvetoval.

(Dalje sledi.)

Tudi nekaj zastran novih dnarjev.

Tudi meni se zdí reč imenitna in času primerna, ki jo je sprožil učeni in za omiko slovenskega naroda na vsako stran skerbni gosp. Hicinger, da bi se namreč že zdaj ustanovile novim dnarjem prilične imena, ki bi veljale vsaj v knjigah in časnikih, če bi tudi ne prešle v narod. *)

Na prijazno opombo vredništva „Novic“ naj bi tudi jez povedal svoje misli zastran tega, moram odgovoriti, da so „Novice“ že razglasile iz slovenskega deželnega zakonika mojo prestavo cesarskega patenta (št. 169. derž. zakonika lanskega leta), ki upeljuje te dnarje. Za boljše pojasnilo hočem tu posneti iz nje zadevne izraze in za nekako doterdbo pristaviti tudi iz vseh avstrijsko-slovenskih deželnih zakonikov, kako so jih kerstili drugi predstavljavci.

Imenovali so se sledeči novi dnarji, namreč:

Einguldenstück (to je, 100 novih krajcarjev), slov. in serb. forintnik, česk. zlatnik, polj. złotowka;

Zweiguldenstück (to je, 200 novih krajcarjev), slov. in serb. dvaforintnik, česk. dvouzlatnik, polj. dwuzłotowka;

Viertelguldenstück (to je, 25 novih krajcarjev), slov. in serb. čet(v)ertforintnik, česk. čtvrtzlatnik**), polj. ćwierćzłotowka (po rusinsko so vsi ti dnarji ravno tako imenovani);

Vereinsthaler (to je, 150 novih krajcarjev), slov. mali zvezni tolar, serb. savezni talir (savežnjak), česk. jednotni tolar, polj. tolar zwianzkowy, rus. tolar sojuzny;

Doppelvereinsthaler (to je, 300 novih krajcarjev), slov. veliki zvezni tolar (triforintnik), serb. savezni talir duplon (troforintnik), česk. jednotní dvoutolarak (třyzlatnik), polj. dwutalar zwianzkowy (trzyzłotowka), rusin. podvoyny talar sojuzny;

Kreuzer, slov., polj. in rusin. krajcar, česk. krejcar, serb. krajcara (ta povsotna raba nam priporoča, naj se deržimo besede krajcar, in ker se bodo

stari krajcarji menda kmalo skrili, nam tudi priloge novi ne bo dolgo treba).

Besedo forint sem uzel nekaj za to, ker je našim južnim bratom (forinta, vorinta) in drugim jugovzhodnim narodom navadna in Slovencom tudi znana, nekaj pa za to, ker je za besedno izpeljevanje vendar pripraviša, kakor pa goldinar in tudi pripraviša kakor florin (tako se vsaj meni pozdeva), čeravno je florin ali floren bliže izvirni obliki; toda v jeziku ne velja ravno izvirnejša, marveč navadnejša oblika.

Dvoforintnik (ne dvaforintnik) se izgovarja ložeje mimo dvaflorinika, ako gosp. Hicinger ne meni: dvaflorinek (po navadnem govoru: dvaflorink).

Kako bo pa naše ljudstvo imenovalo vse te dnarje, tega še ne vé nihče, morda: goldinar, mali in veliki (nemški, kupčijski) tolar, namesti dvaforintnika morda: srednji ali cesarski tolar (čeravno sta una dva tolarja tudi cesarska).

Četertforintnikom bi se dalo reči morda četertka; kajti četertnjak ali četertin se prilega bolj kaki meri; utegne nam pa vgnezditi se celó kak firtelj ali firkelj, ker se od števila: pet in dvajset ne dá nič pripravnega skovati.

Desetica, petica ali petka in pa trojka (še boljši groš) se bodo narberžej deržale. Dolar namesti povsod navadnega tolar ali toler se več ne dá vpeljati; zoper zlat (tu in tam za „pol križavke ali „križastega tolarja“ znan) govori to, kar je že omenilo vredništvo „Novic“; dvotolarnik (glej gori česki dvoutolarák in poljski dwutalar) bi pa namesti velikega tolarja ali triforintnika mogla uzeti.

To so moje misli v ti reči; koristno bi bilo, da bi se zastran tega zaslišal še kak glas iz te in une slovenske dežele.

Cigale.

Slovensko-horvaška povést o Čehu, Lehu in Mehu.

Spisal Davorin Terstenjak.

(Dalje.)

V to dôbo naseljevanja Keltov v sosesčini slovenskih Panonov bi jaz postavil izseljevanje enega dela Slovincov čez Karpate, ktero izseljevanje nam narodna povest izročuje pod naslovom „izseljevanja treh bratov Čeha, Leha, Meha iz treh gradov pri Krapini na Horvatskem.“

Nestor sam govori od kervavih bojov, ktere so Slovani z Vlahi (Kelti) imeli v Ilirii in na Dunaji. *)

Ti boji so mogli biti le tedaj, kadar so keltski rodovi tišali zgori proti karnskim planinam, doli pa stopivši čez Kras so jo rivali kraj Save v Panonijo in Moesijo, kjer so se med Uno in Moravo in v okrožjih dolnje Drave in Save bili pod imenom Skordiskov in Tavriskov naselili.

Panonskim Slovanom je sedaj začelo biti tesno, in celó naravno niso se umikali proti jugu, ker tam so stali njihovi sovražniki; tudi ne proti zapadu, kjer so tudi stanovali Vlahi in so norenske Slovence tiščali od zapada proti iztoku, tudi ne proti iztoku, kjer so stali mogočni Traki; temoč proti severju čez Karpate k sorodnim bratom.

Jaz te tri očake Čeha, Leha, Meha imam za mythiške osebe, akoravno so iz njih izpeljani rodovi zgodovinski.

*) Da pa besede močno prehajajo iz literature (bukev in časnikov) v narod, vém povedati imeniten primér: naletel sem unidan v pismu prostega kmeta besedo predmet, ki je gotovo iz Bog vé kacih bukev zašla med gore. Da bi nahajale tako pot le tudi druge besede, ki so boljše od te! Pis.

**) Zlatnik in polzlatnik in enake sostave živé resnično v českem narodu, torej je tudi čtvrtzlatnik pripravna beseda. Pis.

*) Justin I, XXIV c. 4. Obširniše o peryotnih Slovanih med Karpati in jadranskim morjem govori Šafařík „Slovansk. starožit.“ I. 11. Slavní pisatelj le meni, da so Vlahi v oni dôbi vse Slovane bili čez Karpate pretirali. To pa ni res; ves Norikum je še za Rimljanov slovensk. Le iz Panonije so šle velike trume čez Karpate.

Takošne mythiške očake imajo tudi drugi narodi, na pr.: Skythi — svojega Skythesa, Teutoni — Tuiska, Kelti — Kelta, Iberci — Ibera, Lelegi — Leleska¹⁾ itd.

Kakor so očaki Skythes, Tuisko, Kelt, Iber, Leleks mythiški, rodovi pa: Skythi, Teutoni, Kelti, Iberi, Lelegi zgodovinski, ravno takšna je s Čehom, Lehom in Mehom. Čeh je „heros eponymos“, — mythiški oče (Stammvater) naroda, kateri je nekdanj stanoval po čehih;²⁾ Leh pa je mythiški oče naroda, kateri je nekdanj stanoval po lehih, in Meh je mythiški oče naroda, kateri je nekdanj stanoval po mehah.

Kako je to? Oblika čeh se po glasniških postavah (Lautgesetzen) le dá nazaj peljati na obliko kek, cerkvenoslovensko: KĚKZ, Gipfel, sansk. keča, Bergrücken, latinsk. cac — umen. Zraven oblike so: kuč, kič.

Izvirni pomen besede kek pa je: „buschichter Bergrücken“, zato so besede sansk. cikhá, Haarlocke, Haarbüschel, keča, pa tudi Gipfel, cikhara Gestrüpp, slov. kika, Haarzopf, kič, Gipfel, iz enega debla.

Primeri analogično: Kerk, buschichter Bergrücken, slov. kerka, Haarzopf, česki po metatezi s prvotnim glasnikom *a* — krak, krakovat, buschicht.³⁾

Glasnik *k* Slovenec umehčava v začetu v č; primeri: čodrast in kodrast, čer in kar, der Felsen; tako tudi ček in kek.

Glasnik *k* spet se umehčava v *h*; primeri: holm iz kolm lat. culmen; tako tudi čeh iz ček. Zato imena krajev po hribih stoječih: Počehova blizu Marburga.

Al ker je kek, Haarbüschel tudi iz enakega debla, kakor kek, cacumen, ter tudi Čeh izrazuje pomen: crinitus, comatus, sansk. Keča, priime boga solnčnega Kršna-ta. Čeh bi toraj tudi utegnilo mythiško priime solnčnega boga biti in sicer slovanskega Apollo crinitus — Kersa, Kresa, Kresimira. Solnčni bog pa je tudi bog pastirjev, kakor Apollo in Kršna, zato na Štorskem kraj Mure se čeh veli goveji pastir, in slovenska narodna pesmica: „Sveti Velko! brani mojo belko, sveti Česko! daj ji vime težko“, poterjuje moje mnenje.

Čehi so toraj prebivalci čehov, cacuminum, in to niso bili samo v Galiciji, temoč tudi pokrajine, kamor narodna horvatska povest Čeha postavlja so čehovati.

Pri Slovencih med Muro in Dravo pa se še tudi čuje govoriti o mogočnem možu: „On je čeh; on je bogat čeh.“

Kako se to razjasnuje? Mislim tako: Svobodnjaki so pri starih arjanskih narodih smeli dolge keke „wohlgepflegtes Haar“ nositi. Robovom so dolge vlasé odrezali pri Rimljanih, Germanih in Slovanih. V gotiškem jeziku se veli heros, Held, hazdiggs, polat. Astingus.

Že učeni profesor Leo⁴⁾ je dokazal, da ime hazdiggs prvotno pomenjuje, comatus, crinitus, ein wohlgepflegtes Haar habend, in da se beseda ima stavljati k sansk. hasta, reicher Haarwuchs.

Po Štorskem imamo obilo osebnih imen Čeh. Skoro v vsaki občini ali srenji najdemo dva, tri Čeha. Posebno dosti jih je po goriškem svetu in v fari sv. Urbana blizu Ptuja, kjer je vsa okolica bregovata — čehovata — cacuminosa, — gotovo izrazujejo te imena topiško lego prebivalcev.

Kakor ime Čeh izrazuje topiško lego prebivalca, tako tudi ime Leh. Že slavni Šafařík¹⁾ je dokazal, da appellativum leh, liah je identično z besedo leha, Ackerbeet, areola. Besedo leha pozna tudi slovenščina, in obilost lastnih imen Leha, pri slovenjem Gradcu ravničica, Leha ravničica v sredini nemškega Gradca, Leha, ravničica na Kranjskem, sporočuje, da je tudi last slovenskega jezika.

Leh je toraj oče „heros eponymos“ prebivalcev po leham, in ker slovensko-horvaška narodna povest Leha tudi postavlja v staro Panonijo, ter so Lehi utegnili nekdanj stanovati po lepih leham podravske in posavske, iz katerih so nje prišenci Vlasi proti severju čez Karpate stivali, kjer jih najdemo pozneje pod historičnim imenom Polakov = Lehov.

V staročesčini pomenjuje ime leh, kakor v slovenščini čeh žlahnega, plemenitega moža, prav za prav večjega, mogočnejega zemanina, zemenina — zemljaničina — Grundbesitzer.²⁾

Kaj pa pomeni Meh?

Nekdanj sem mislil, da je ime Meh diminutivum imena Meščislav, Mstislav, Mescislav, kakor poljsko Stach iz Stanislav, ali česko Zdech za Zdeslav.

Al ker smo se prepričali, da sta Čeh in Leh mythiška očaka prebivalcev čehov, kekov, kučajev, cacuminum, in leh, ravnic, polja, tako je tudi Meh mythiški oče prebivalcev mehov.

Korenika imena Meh (MEX) je mah, sansk. mah za izvirni magh, crescere, primeri sansk. ahi, anhi za prvotno aghi, anghi, lat. anguis, slov. ož, digam. vož v besedi slepovož, Blindschlange.

Ta korenika stvarja razun družih izrazov tudi poznamenovanja za pomene: breg, gora, na primer: mogila, mohijla, slovaški muhola, mugola.

Na Kranjskem imamo še imena gor Magolnik = Maholnik, na Štorskem Mahole, Makole, pogorje na horvatsko-štirski meji, na Kranjskem Mehovo, grad na bregu stoječ. Glasnik *a* je toraj oslavljen v *e*, in glasnik prvotni *g* ali *k* v *h*, primeri: Pohorje iz Pogorje, hruška iz gruška i. t. d. Meh toraj pomenjuje to kar dalnja tvarina mohyla, magura, mogila slovanske poznamenovanja za gore in brege, in Mehi, Meškovi (tudi ime vasi na Štorskem po gričih stoječe)³⁾ so toraj prebivalci hribov, bregov in bi utegnili pred prišestjem Vlahov naseljeni biti po mehah, bregovih kranjskega Dolenskega, kjer Mehovo bi na nje še opominjalo.

Čudovitno je, da trojica očakov horvatskih, prišlih iz bele Horvatske v današnje horvatske pokrajine, tudi imajo imena topiških poznamenovanj, kakor Horvat, od hor, her = kar, kor, ker, Felsen, Lobelj, od lob, lub = breg, Bergspitze, zato ime Lobelj, Lubelj, gršk. λοφος, in Muhol = Mahol, Mehol, Magol, Megol.

(Konec sledi.)

Potovanje po izhodnem ali po jutrovih deželah v letu 1857.

Spisal Mihael Verne.

XXXI.

Dasiravno pa je Jozafatova dolina vsa gola in prazna, se dá vendar o nji veliko govoriti. Koliko bi se dalo še povedati le o potoku Cedronu, na ktere ga se toliko spominov veže. Spominja namreč na žalostni beg kralja Davida (II. Reg. cap. XV.), ki je ko berač peš proti puščavi čez-nj hitel, da bi ga hudobni sin, puntar Absolon, v roke

¹⁾ Tudi v nemških genealogijah, narodnih pesmah itd. nahajamo očake: Suāpa — Švabov, Vandala — Vandalov, Saxneata — Sāxov. Tudi Nestor je dal gotovo sledivši narodne povesti očake Radimičem, Radíma, Vjatičem. Vjata, Kyjevem, Kyja i. t. d.

²⁾ Tudi slavni Šafařík ima Čeha za mythiškega očaka, glej „Die ältesten Denkmäler der böhmischen Sprache“ stran 91. ³⁾ Primeri tukaj še latinsk. cacumen, Gipfel, in cacosus, struppicht, harricht, buschicht; za to ime staroitalskega boga in junaka cacus.

⁴⁾ Prof. Leo: „Einige Bemerkungen über die Sprache der Geten“ v Kuhnovem „Zeitschrift f. vergl. Sprachf.“ II. B. str. 180.

¹⁾ Šafařík „Die ältesten Denkm.“ str. 87, 88. ²⁾ Glej Šafařík, libr. cit. str. 89. ³⁾ Rodbine Meško iz Mehko, kakor Česko iz Čehko, Leško iz Lehko je dosti po slovenskem Štorskem.

Červičev se nabere včasih pod rušnjo na travnikih toliko, da se jih nahaja po 10 do 12 na prostoru le kvadraten čevlj velikem. Dobro je tedaj rušnjo vzdigniti in červiče pomoriti, potem pa rušnjo nazaj položiti, če ni že vsa vsahnjena.

Kadar o poldne sonce vroče pripeka, pocerkaajo nek červiči sami v eni uri, kateri so na verhu zemlje. Tudi na pašnikih in prahah je veliko červičev skritih; samo da se tu ne morejo tako lahko zasledovati.

Kjer se červiči kake rastljine lotijo, je večidel tudi že po nji. Dostikrat pa ostanejo še dolgo pod objedeno in vsahnjeno korenino in objedajo še stranske izrastlike.

Znano je, da prešiči hrošče kakor tudi njih červiče radi hrustajo, tudi kuretnina jih rada zoblje in dobro jim tekne. Verh tega pa dajajo kebre tudi še dober gnoj. Tudi mazilo za vozé so že skusili iz njih kuhati. Poznajo ljudi, katerim se ne gnjusi, kebra pozobati.

Tako se dá škodljiva žival kmetijstvu v prid obrniti, če le hočemo. Pa vsi gospodarji, vsak na svojem, se morajo lotiti kebrov.

Mnogih pregovorov, ki so znani o kebrih, ne omenimo, ker so večidel posneti le iz praznih vraž in babje vere.

Letni zbor c. k. kmetijske družbe.

(Dalje.)

Gospod fajm. Zalokar so naznanili zboru, kar se je lani skušalo in delalo na družbinem vertu, katerega oskerbnik so. Povzamemo iz tega naznanila sledeče:

Bivec in riček sta se obnesla oba lani prav dobro. Seme obojih je močno oljnato. Bivec se seje v jeseni do sv. Lukeža, riček pa spomladi po sv. Jurji do srede majnika. Bivec cvetè, če je sušec gorak, že po sv. Jurji, in je bčelam kaj prijetna paša, ko še skor druge nimajo. Bčelarjem ga tedaj gosp. fajmošter zlo priporočajo. Dozorí pa bivec že kakih 8 ali 10 dni pred Kresom; na sterišu njegovo se more še tisto leto kaj družega vsejati. Riček pa dozorí še le enmalo pred porcijunkulo. Seme obojih se dobi na vertu kmetijske družbe.

Lanska suša poleti in jeseni je na pešeni zemlji družbenega verta zaterla skor vsaki sad. Mumjina pšenica je popolnoma konec vzela; sivi ajdi je škodovala suša in slana; pa vidilo se je, da ta nova ajda prekosí v vsem našo navadno. — Iz dunajske razstave nam je prinesel dr. Bleiweis mnogo sort krompirja; 21 sort so ga gosp. fajmošter vsadili, pa lani malo in le drobnega pridelali; upajo, da ga bodo letos več. Tudi s 4 sortami koruze ni bilo bolje. Neizrečena suša pa je zaterla tudi mlado drevje in pokončala več starejih drevés. Razun imenovanega krompirja in koruze so sejali letos talaverne pšenice, zgodnje piemonteške, veličanske reži (kaj lep sad!), černikastega českega ovsa, mnogo sort grahore, volčjega boba rumenega in višnjevca, francozke, angleške, braziliške in nemške leče; sila veliko murbenega semena in sadnih pešk; iz Verone so zasadili 100 cepljenih murv (moretiane).

Lansko leto se je iz verta kmetijske družbe 756 sadnih drevesc in 4907 murb prodalo, med temi 1000 murb in 300 jablan v Reko, 800 murb pa v Bruk na Štajersko, ostalo drugo pa domá po Krajnskem. Iz tega se vidi, kako močno kupujejo ljudje sadne in murbene drevésa, in da družbeni vert, če bi drevje še tako rado rastlo kakor ne, bi bil kmalo premajhen, vstreči vsem, ki želijo drevja.

Za gosp. fajmoštrom Zalokarjem je naznanil zboru dr. Bleiweis imenitniše reči od kmetijskih šol, ki so bile lani prvo leto v Ljubljani, drugo na grajšini gosp. predsednika na Fužinah, tretja pa v Predvdoru. Pozimi so bili vsi učenci kmetijskih šol v Ljubljani, kjer so jim gospod fajmošter Zalokar razlagali kmetijstvo, gospod

Andrej Fleišman gojzdno drevje, gobe in poglavitne vodila gojzdne reje, dr. Bleiweis pa živinorejo. Učenci so konec leta preskušnje dobro prestali vpricho gospod prof. Konšek-a, katerega je, kot začasnega učenika kmetijstva na ljubljanskih šolah, slavno deželno poglavarstvo kot cesarskega komisarja k preskušnjam poslalo. Z veseljem je naznanil dr. Bleiweis, da je višje c. k. armadno poveljstvo v Veroni, učencu J. Leskovic-u, katerega so letos v vojake vzeli, na prošnjo kmetijske družbe dovolilo, da ostane v šoli, dokler je ne dokonča, to je, do vseh Svetih leta 1859.

Iz naznanila o kovaški šoli in živinozdravnišnici se je zvedilo, da lani je 11 kovačev v šoli bilo, in da število vseh skupaj, ki so se dosihmal v ti šoli kovaštva in živinozdravilstva izučili, znaša 107. Tudi lani so kovači imeli pod vodstvom gosp. Skale-ta priložnosti dovelj se izuriti v kovanji zdravih, napčnih in bolnih kopit, ker med 1536 podkovanimi konji, 6 volmi in 4 osli, je bilo 213 kónj z napčnimi ali bolnimi kopiti. Pa tudi v izdelovanji kmetijskega orodja in mašin so se lahko veliko vadili, ker razun popravljanja starega orodja se je naredilo več novih plugov vsake sorte, bran, škoporeznice itd. Kar se tiče plugov in škoporeznice, so imeli gosp. družbeniki danes lepo priložnost viditi na Poljanah napravljeni plug, katerega lemež se v hip obrne na desno ali levo stran, kakor se na goratih njivah potrebuje; nova škoporeznica, vsa po angleški podobi napravljena, nareže v eni uri 18 do 20 vagánov lepe škope; ta mašina, ktera je res prava dobrotnica pri vsaki večji kmetii, velja le 50 gold. Če gospodar naloži 50 gold. na činže, bo dobil na leto k večjemu 3 goldinarje — naj pomisli, koliko več dobička mu ta škoporeznica vsako leto donese, ako rajta, kaj plača hlapcu ali pa kakemu drugemu škoporezniku. — Tudi v živinozdravilstvu so imeli dosti priložnosti se kaj naučiti, ker 186 bolnih kónj, 24 goved, 10 ovac, 18 prešičev in 56 psov; v vsem skup tedaj 294 bolnikov se je ozdravljalo v bolnišnici skozi leto, med kterimi se jih je ozdravilo do dobrega 256, zboljšalo 20, poginilo 6, pobilo 12, med kterimi 10 smerkovih in červivih kónj. 6 kónj ubozih gospodarjev je bilo brez plačila ozdravljenih in ozdravljenih.

(Dalje sledi.)

Gospodarske skušnje.

(Presajene mlade drevesa hirajo), če se pri presajenji globokeje vsadé, kakor so poprej v drevesnici ali vertni šoli stale; skušnje so učile, da po 2 pavca pregloboko vsajeno drevje v 15 letih konec vzame, k večjemu sterpi 20 let; če so še čez 2 pavca vsajene bile, pa poginejo toliko prej. Če jih vsadiš za cel čevlj globokeje, je že prvo leto po njih. Veliko tedaj je ležeče na tem: kako globoko se vsaja presajeno mlado drevje.

(Iz jajca spoznati: ali se bo iz njega petelinček ali piška izlegla). V poslednjem velikem zboru dunajske kmetijske družbe je dr. Stam povedal, kar je o tem v nekih francozkih bukvah bral, takole: Jajca, v kterih je petelinček, so na špici gerbaste, kakor prešipnjene, — v kterih pa so piške, take so na špici gladke in okrogle.

Slovensko-horvaška povest

o Čehu, Lehu in Mehu.

Spisal Davorin Terstenjak.

(Konec.)

Po takošnem bi bili očaki Čehov, Lehov in Mehov iz naše slovenske kerví, in ako so se po jeziku izrodili, ter je temu kriva klimatična lega, zmešanje

s severnimi slovanskimi betvami, ktere so pod imenom Vendov kraj Odre, Visle in baltiškega morja stanovale, dalje upljiv skytsko-sarmatskega življa.

Ni se toraj čuditi, da jezik karpatskih Slovanov kakor nekdanjih Velikomoravanov, današnjih Slovakov, dalje v sedmem stoletji iz bele Horvatske pridših Horvatov je tako v bližnji sorodnosti z jezikom prvotnih norensko-panonskih Slovanov.

Učeni dr. Rački¹⁾ je sam mnenja, da so od Vlahov iz Panonije pretirani Sloveni ostali v karpatičkih predelih okoli Vaga, Itrona, Iplja, Šajave, Hernada, Torysa, Ondave in gornje Tise. In ravno tam je domovina iz Bele Horvatske se izselivših očakov hervatskih: Muhola, Lobelja, Horvata itd.

Gori sem rekel, da so današnji Škipetarje zmes ibersko-ilirskega plemena, vendar s tim ne terdim, da so stari Illyri bili ibersko pleme. Po ostrem pretresovanji so stari Illyri bili arjansko pleme, in sicer z Gerki v večji sorodnosti kakor marsikter drug rod arjansk. Njihova domovina je bila Illyria, ali ne ona Illyria, kakor so jo pozneje Rimljani v političkem zmislu jemali, ampak pokrajna od reke Drila do virov Kolpe. Betve večje Illyrov so bili: Dalmati, Japodi in Liburni. Razširili so še se Illyri po Macedonii, Epiru in Thesalii. Del Illyrov so tudi bili Dardani, kteri so v Mysii stanovali, in na jugu na Makedonce in Paeonce, na iztoku pa na Trake segali.²⁾ Po starih poročilih so Illyri iz Perzije³⁾ se izselili. Druge poročila betvo Illyrov Dalmate imenujejo soplemenike Frygov in Armencev.⁴⁾

Ker iz jezika starih Frygov imamo več besed zapisanih, tedaj lahko razumemo, kakošen je jezik starih Illyrov bil, in se tudi lahko prepričamo, da Illyri niso bili Slovani.

Tako Hesychi piše: ἀδανει τὸ, φιλεῖν, καὶ φρόνης τὸν φίλον ἀδανει λέγουσιν.

Primeri persiansko: hamdam, socius, amicus, familiaris.

Dalje: „Ἀζενὸν πώγωνά Φρυγες.“ — Azenon se je pri Frygih brada velela. Primeri armensko: azelel, barbam secare. Dalje: „Βάμβαλον ἱματίον καὶ τὸ αἰδοῖον Φρύγες.“

Bambalon je srajca pri Frygih; primeri armensko: bombiun. Dalje: „Βερεκυνδαὶ δαίμονες οἱ Φρύγες“; primeri persiansko: bargandân po Meninskem: bachanaliala. „Οὐανοοῦν“, vulpes, lisica itd. (glej Boetticher Aric. str. 30, 31, 32, 33).

Iz teh besed vidimo, da so Armenci Frygi in torej tudi stari Illyri bili eno pleme.

Da so tudi Dalmati bili ilirskega plemena, in sorodniši z Gerki kakor s Slovani, nam pričuje ime mesta Ἐπίδαυρος. Epidauros je današnji Dubrovnik, in znamenit prikazek je, da Dubrovnik je slovenska prestava staroilirskega imena Epidauros.

Učeni jezikoslovec Pott⁵⁾ je dokazal, da Epidauros pomeni: „ob dobravi, circa saltum“ stoječe mesto, in da ilirska beseda δαυρος to pomenjuje, kar gerška δαυλος, dichtbewachsen, toraj: gošča, dobrava, dubrava.

Kakor Illyria pomenjuje mužnato zemljo, in Albania bregovato zemljo, tako Dalmacia pomenjuje: Schafweide, Schäferland, od ilirsko-škipetarske besede: dalma, ovca (glej Hahn „Albanesische Studien“ stran 230 — 235).

¹⁾ Dr. Rački, v Arkiv za jugoslov. povest IV kn. stran 238.

²⁾ Glej Ottf. Müller, Dorier I, 2 itd., dalje njegov spis: „Ueber die Makedoner“ str. 43 itd. Ptolom. 3, 9, 2. Strabo 7. Plin. „Hist. nat.“ 3, 29, 4, 1. Tzetzes k Lykoph. 1127. ³⁾ Schol. Aristoph. Aves. 1520. ⁴⁾ Cramer „Anecd. graec.“ Oxon. IV, 257. ⁵⁾ Pott v Kuhnem „Ztschr. f. vergl. Sprachf.“ VI, 405.

Da so tudi Japodi bili Illyri, pričuje ime njihovega mesta Vendum; primeri ilirsko-škipetarski: βενδε, mesto, kraj, selo.

Da bi vendar kak kritičen starinoslovec v Istri in po Dalmaciji nabiral neslovenske in netalijanske besede v jeziku raznih prebivavcov Istre in Dalmacije. Učena gosp. Volčič in Sajovec sta moža za to.

Ker sedaj poznamo značaj ilirskega jezika, nam to spet bolje potojuje, da stari Panonci niso bili Illyri. Ako jih nekteri gerški pisatelji Illyre imenujejo, velja vse to le v političnem obziru, nikdar pa ne v narodopisnem.

Vse izreke rimskih in gerških pisateljev o teh zadevah pa bodem v svojem delu obširniše povedal.

Mestne imena ilirske zemlje imajo celò drug značaj, kakor mestne imena zapadne Panonije. Primerimo samo: Darcorithon, Doklea, Darakion, Dyrrhachium, Leusinum, Mucaris, Ninia, Olchinium. Vsak poznatelj starih jezikov vidi iz teh ilirskih topičkih imen kraj bolj gerškemu kakor slovenskemu jeziku podoben. Sedaj pa primeri imena panonskih mest: Longaticum = Logatec po tvarini, kakor: Rogatec; Petovia = Petov, Petovo po tvarini kakor: Krakov, Krakovo; Ragando = Ragantovo ali Ragantno po tvarini kakor: Ljubično, Kočno, Dežno itd.; Pultava, Skarbatina po tvarini kakor: Solatina, Gibina, Miletina; Ramiste = Ramište, po tvarini kakor: Središte, Središče itd.

Kdo si upa terditi, da v teh panonsko-slovenskih imenih vladajo tvarine ilirskega jezika? Panonci toraj niso bili Illyri, kakor najnovejši zgodovinoписci terdijo.

Ali so morda bili Traki, kakor Kiepert hoče? Previdarimo!

Že gori sem povedal, kje so bili prvotni sedeži Trakov, in da niso čez Dunaj nikdar segali. Gerški in latinski pisatelji jih navajajo v makedonski Pierii, v Thesalii, v Phokidi, v Boeotii, v Attiki, na otokih egejskega morja, v mali Azii, v zemlji Getov in Dakov*); al na zemlji med Savo in Dravo ležeči, v današnjem dolnjem Štírskem, v zapadnem Ogerskem gori do Dunaja ni nikdar noben star ne nov zgodovinoписec Trakov**) iskal. Vlasi (Kelti, Galli) tudi niso bili; — kdo tedaj, ako ne Slovani? Drugega arjanskega naroda stari svet v teh pokrajinah ne pozná.

Iz jezika starih Trakov imamo več besed zapisanih; tako se je miš v traškem jeziku velela: ἀργίλος, namesto: βρια, primeri osetsko: bru, arx, castellum; cithara se je velela βουρχών, dalje še so imenovali mesto: λεβα, medveda: ὄλξις, meč: ῥομφαία, glavosekače: σαραπαράς itd. Sadaj še pogledimo oblike traških mest, na primer: Sarmizegethusa, Setidava, Germizirga, Kapidava, Dinogetia itd. in te imena mestne primerimo z gori navedenimi panonsko-slovenskimi — kakošen razloček!!!

*) Herodot je toraj bil dobro podučen, ko je od ilirskih Sigynov pisal, da so Sigyni terdili svoje pokolenje iz Medije, da so imeli mediško nošo, in da Sigyn pomenjuje na otoku Kypros δορατα, kopje, Lanze, Spies. Tudi pri Makedoncih je σίγυν pomenil δορατα; primeri današnje škipetarsko: singete, Wurfspiess. Ti Sigyni so stanovali od Istra do jadranskega morja. Toraj ravno tam, kjer betve starih Illyrov: Paeonci, Dardani, Dalmati, Liburni, Japodi. Poročila Illyrov, da so iz Medoperzije, so toraj resnične. Svoje mnenje, da bi Sigyni in Panonci bili enakega plemena, sem že davno opozval.

**) O stanovanjskih Trakov glej: Skylax Peripl. 67. s. Strabo str. 129, 323, 323, 331. Plin. Hist. Nat. 4, 18. Mela 2, 2. Ilias, 2, 844. 4, 520. 5, 462. 11, 221 itd. O. Müller, Orehomenos str. Thucid, 2, 29. Heraklid, Polit. 21. Diod. Sic. 3, 54. 5, 50 itd. Pis.

Komur to niso „historische Beweise“, temu ni „léka do véka.“

Primerimo še imena osebne traških kraljev in velikašev, kakor: Bymithalkes z imeni ne rimskimi na panonskih kamnih, kakor: Bonata, Jantumar, Resimar, Magur, Mogir, Likov i. t. d., in spet najdemo drugi krog, kateri je čisto različen od traškega in ilirskega. „Panonia mater Slavorum“, to je bila prislovica vseh domačih pisateljev, „v Noriku so bili prvi Slovenci“ to je že učil stari Nestor; — med jadranskim morjem in Karpati so jih našli kritični starinoslovci, kakor: Mannert, Surowiecki, Šafařík; samo so krivo mislili, da so vse v 400 stoletji pred Krist. Vlasi v in čez Karpate pretirali, kar pa ni res. Da so za Rimljanov v Noriku in v zapadni Panonii še stanovali Slovenci sem dokazal v svojih raznih spisih iz klasikov, katerih nobeden Norencov ne imenuje Kelte, iz mnogih osebnih imen po pravilih jezikoslovnih, in imam še za poterdilo bogato symboliko, ktera le edino je iz slovanskega basnoslovja se rodila. Vendar sapienti sat!

Potovanje po izhodnem ali po jutrovih deželah v letu 1857.

Spisal Mihael Verne.

XXXII.

Od tod pelje pot v reber na oljsko goro. Pa kmali se zavijemo od poti na desno, razne zanimive kraje ogledovat. Tù pridemo narprej na kraj, kjer se je Gospod naš v svojem serčnem domoljubju čez nesrečno jeruzalemsko mesto milo jokal rekoč: „Da bi bilo pač spoznalo tudi ti, in zlasti ta tvoj dan, kar ti je v mir. Sedaj pa je skrito pred tvojimi očmi. Ker prišli bodo dnevi nad te, in sovražniki tvoji te bodo obdali z zasipom in te bodo oblegli in stiskali od vseh strani. In bodo pomandrali tebe in tvoje otroke v tebi, in ne bodo pustili v tebi kamna na kamnu, zato ker nisi spoznalo časa obiskanja svojega.“

Iz tega kraja, kakor tudi iz celega zahodnega brega lepe oljske gore se vidi nesrečno mesto tako dobro in natanko, da bi ga človek lahko od hiše do hiše soštel. Posebno lepo se vidi, oljski gori najbliže, veliki in ravni prostor verh gore Moria, kjer je stal nekdanj veličanski Salomonov tempelj. O, koliko spominov obuduje tudi pogled gore Moria! Kako ganljiva je živa vera in ubogljivost Abrahamova, ki je hotel na ti gori edinega sina, ki ga je še imel, Izaka svojega, sožgati in Bogu žertovati! Kako lepa podoba Zveličarja našega je krotki, v očetovo voljo udani Izak! Kako ne gane priprosto prašanje njegovo: Oče, tù so derva in ogenj, kje pa je jagnje v daritev? — Abraham je ljubil Boga tako, da je bil pripravljen, mu celó dragega sina svojega darovati; Bog pa je ljubil svet tako, da je dal edinega sina svojega v smert za-nj, to je, za nas nevredne grešnike — pa premisli, koliki razloček pri vsi podobnosti!

Kako se je v bogomorivnem Jeruzalemu vse spreminilo. Nekdanj je kinčal veličanski tempelj pravega živega Boga sloveči verh gore Moria; dan današnji pa stoji na tem verhu mahomedanska mošea Omarjeva. Gora Moria je bila nekdanj gotovo veliko višjejša ko je sedaj; pa že v starodavnih časih so jo odkopali in poravnali, da so prostor za tempelj in druge poslopja napravili. Sedaj je grič Moria najnižji med vsemi hribi, na katerih Jeruzalem stoji. — Ako bi se dal ta sveti kraj saj od daleč viditi, bi se vernil romar domú, in bi ne vedil, kje je Salomonov tempelj stal; tako skerbno odganjajo Turki neverne džauze od tega tudi njim svetega kraja.

Kjer je Jezus na oljski gori nesrečno jeruzalemsko mesto miloval, je bila nekdanj cerkev v spomin domoljubja in prerokovanja njegovega; sedaj pa stoji tù le še napol poderto poslopje.

40 let po Jezusovi smerti se je nemila osoda mesta jeruzalemskega in terdovratnih Judov natanko spolnila kakor jo je Sin Božji prerokoval. Tit, rimskega cesarja Vespazijana sin, obleže Jeruzalem, ga obdà z zasipom, in ga stiska od vseh strani; poslednjič ga vzame z naskokom in ga pogubi in razdene s tempeljnomo vred, da ne ostane kamen na kamnu — in od takrat so Judje razkropljeni po vsem svetu.

Dalje in više prek hriba kažejo grobe prerokov. Od zunaj nimajo grobi ti nič posebnega, in romar bi jih nikakor ne našel, ako bi mu jih nalaš ne kazali, ker je uhod že močno zasút. Tù se pride v neko podzemeljsko vežo; iz te veže pa so vrata v neko izbo, iz ktere pelje dolg, čez moža visok, pa ozek mostovž do nekega tretjega nizkega hrama. Po mostovžu in v omenjenem hramu je mnogo mertvaških jam ali grobov. Vse je izsekano iz neke bele apnéne skale, ki je pa tako mehka, da ni bilo ravno težko hramov in grobov usekati va-njo. — Zakaj pa te grobe „grobe prerokov“ imenujejo, mi ni znano; gotovo pa vém, da ni bil noben prerok tù pokopan. Morebiti so to grobišče pozneje kakim velikim možakom le v spomin napravili, kakor mnoge okrajne in mesta svojim izvrstnim in slovečim rojakom še dan današnji na mestnih tergih posebne spominke stavijo.

Od omenjenih grobov pridemo v oni kraj, kjer je Jezus, Gospod naš, sedel in prerokoval ustaje in punte, kervave boje in hude vojske, potrese in lakoto, sovražstva in preganjenja, krive Kristuse in krive preroke, gnjusobo razdjanja na svetem kraju in mnogoverstne znamenja, ki se bodo kazale pred sodnim dnevom.

Nikar naj mi nihče ne pravi, da po skorej 1900 letih se tak kraj ne dá za gotovo s perstom pokazati. To sam dobro vém, pa to me nikakor ne moti. Če je Kristus tù — ravno tù — na tem mestu, na tem kamnu, ali pa nekoliko sežnjev dalje na desno ali na levo — pet ali šest sežnjev više ali niže sedel, to je meni vse eno, če le gotovo vém, da se je to ali uno v ti ali uni majhni okolici godilo. Pa pustimo to in slušajmo in premišljajmo raji prerokbo Kristusovo, kakor nam jo sveti Marka v XIII. poglavju popisuje:

„In ko je (Sin Božji) iz tempeljna šel, mu pravi nekdo njegovih učencov: Gospod, glej koliki kamni in kolike stavbe so to! In Jezus odgovori in mu pravi: Al vidiš vse to veliko zidovje? Kamen na kamnu ne bo puščen, da bi ne bil razvaljen. In ko je na oljski gori proti tempelju sedel, ga prašajo posebej Peter in Jakob in Janez in Andrej: Povej nam, kdaj se bo to godilo? Jezus pa jim odgovori in začne praviti: Glejte, da vas kdo ne zapelje; zakaj mnogo jih bo prišlo v mojem imenu rekočih: „Jaz sem“ — in jih bodo mnogo zapeljali. Ko bote pa slišali vojske in vojskine hrupe, ne bojte se, zakaj to se mora zgoditi, pa ni še konca. Zakaj ustajal bo narod zoper narod in kraljestvo zoper kraljestvo, in potresi bodo po okrajnah in lakota. To je začetek nadlog. Glejte pa sami na-se, zakaj izdajali vas bodo v zborih, in tepeni bote v shodnicah, in stavili vas bodo pred poglavarje in kralje zavolj mene jim v pričo. Pa evangeli ima prej med vsemi narodi oznanovan biti. In ako vas bodo izdajali in tirali, ne skerbite, kaj bi govorili, ampak govorite, kar vam bo dano tisto uro, ker niste vi, ki govorite, ampak sv. Duh. Izdajal pa bo brat brata v smert, in oče sina, in ustajali bodo otroci zoper roditelje, in jih bodo morili. In v sovražstvo bote vsem zastran mojega imena. Kdor pa bo do konca obstal, bo zveličan. Ko bote pa vidili gnjusobo razdjanja, bivši kjer nima biti — kdor bere, naj razume — takrat naj beže tisti, ki so v Judeji, na gore. In kdor je na strehi, naj ne hodi doli v hišo, kaj vzeti iz hiše svoje. In kdor je na polji, naj se ne vrača vzeti oblačila svoje. Gorje pa nosečim in doječim tiste dni. Molite pa, da se to ne zgodi pozimi. Zakaj v tistih dneh bo taka bridkost, ka-